

ELTE BTK
Magyar nyelv- és irodalom szak
Harasta Sándor, V. évfolyam.

Deme Zoltán *Szétmosódó szigetvilág* című művének emlékéramai

A legszemélyesebb tudatövezetekben, tudatáramokban mozgó kötöttebb és szabadabb asszociációkból összeálló versek, prózaversek mindenkor gondot okoznak a verselemzőnek és a versolvasó embernek. Vannak, nem is kevesen, akik egyenesen lehetetlennek tartják az ilyen alkatú művek pontos megértését és egzakt szakmai értékelését. Mások egyenesen a szerzőknek a mű megformálását, megszenvedését elkerülni igyekvő gesztusaira gyanakodnak és a versirodalom meghígulásának, elsekélyesedésének veszélyét sejtik. A magunk nézete szerint a tudatáramos, asszociatív vers, szövegvers, nem zárja ki a műalkotás alapvető princípiumait, az eredeti közlendőt és a neki megfelelő megformáltságot, az irodalomtudomány pedig, hagyományos és újabb módszereivel egyaránt képes egzakt módon feltárni és értékelni az ilyen alkatú műveket is.

DEME Zoltán *Mikrokozmosz* című könyvében az *Emlékkötetek* című ciklusban szereplő *Szétmosódó szigetvilág*, illetve *Málló panoptikumok* című munkája az említett alkatú művek sorába tartozik. Dolgozatunkban a *Szétmosódó szigetvilág* elemzésével szeretnénk megpróbálkozni, mindvégig a filológia hagyományos módszereinek alkalmazása révén. Szövegét az alábbiakban idézzük (azonos méretben, a kötetben egymást követő oldalpárokat egymás alá tördelve):

A szöveget, mint jeleztük a forráskutatás, a szövegrekonstrukció, a szövegkritika és a szövegelemzés filológiai módszereivel közelítjük meg, a gondolatmenet könnyebb követését ugyanakkor tördelési, szedési megoldásokkal próbáljuk elérni.

I. FORRÁSKUTATÁS:

A. Folyóiratpublikációk: *Verseghy és a jambusi kettős ritmus*, *Studia Litteraria*, 1973. (1) *Hagyományrétegek Juhász Ferenc A tékozló ország című művében*, *Vigília*, 1974. 2. (2) *Verseghy vígeposzának életrajzi háttéréről*, *Itk.* 1975. 1. (3) *Versegek*, *Vigília*, 1981. 9. (4) *Az Ómagyar Mária-síralom és a Halotti beszéd modern adaptációi*, *Vigília*, 1981. 11. (5) *Japán versgrafikák*, *Nagyvilág*, 1981. 12. (6) *Szindbád holdudvarában*, *Vigília*, 1982. 2. (7) *Jambusi és trocheusi bimetrizálás Petőfi zsenyéiben*, *Itk.* 1982. 3. (8) *Nyugalom és egyensúly (Piet Mondrián munkásságáról)*, *Művészet*, 1983. 5. (9) *Érzelem és tudás Madách Tragédiájában*, *Vigília*, 1983. 10. (10) *Catalogus* [prózavers], *Magyar Műhely* [Párizs], 1984. 4. (11) *Elment egy nemzedék* [filmmovella], *Új Látóhatár* [München], 1985. 3. (12)

B. Könyvpublikációk: *Arpeggio*, Bp. 1984. [Tartalom: GASZTRONÓMIA: Régi gyógyborok, gyógypálinkák (13) Régi falusi cukrászok édességei (14). KÉZMŰVESSEG: Őrségi ligetek kerámiai (15) Ódon fabábuk, fababák a békési temetőben (16). MAGATARTÁSTÖRTÉNET: A klasszicista attitűdről (17) Szindbád holdudvarában (ld. 7) ÉLETFILOZÓFIA: Modrián képeiről és életszemléletéről (ld. 9) Szemben az abszurditással (18) IRODALOMTÖRTÉNET: Érzelem és tudás Madách Tragédiájában (ld. 10) Hagyományrétegek Juhász Ferenc Tékozló országában (ld. 2) FILOLÓGIA: Az Ómagyar Mária-síralom és a Halotti beszéd modern adaptációi (ld. 5) A Rikóti Mátyás életrajzi háttéréről (ld. 3) VERSTAN: Verseghy és a jambusi kettős ritmus (ld. 1) Jambusi és trocheusi bimetrizálás Petőfi zsenyéiben (ld. 8) ZENE: Későreneszánsz paloták zenei etikettje (19) Későrokokó kastélyok hangszerunikumai (20)] *Mikrokozmosz*, Bp. 1984. [Tartalom: MINIATŰR VERSESKÖTETEK: Kamaratárlaton (ld. 4) Könyvatok között (21) MINIATŰR ELBESZÉLÉSKÖTETEK: Hulladéknovellák (22) Töredékes novellák (23) MINIATŰR REGÉNYKÖTETEK: Tavaszi kirándulások (24) Bakonyi éjszakák (25) MINIATŰR DRÁMAKÖTETEK: Kelet-európai tévédrámák (26) Nyugat-európai tévédrámák (27) MINIATŰR FORDÍTÁSKÖTETEK: Német, francia, angol, amerikai versplasztikák (28) Német, francia, angol, amerikai, japán versgrafikák (ld. 6) MINIATŰR DOKUMENTUMKÖTETEK: Környezetvédő filmsorozat (ld. 16, 15) Történelmi filmsorozat (ld. 12) MINIATŰR PARABOLAKÖTETEK: Carlsbad (29) Ópium (30) Rulett (31) Morfium (32) MINIATŰR EMLÉKKÖTETEK: Szétmosódó szigetvilág (33) Málló panoptikumok (ld. 11)] *Verseghy könyvtára*, Bp. 1985. [Akadémiai Kiadó, Irodalomtörténeti füzetek, 113.] (34) *Debreceni műhelymunkák*, Debrecen, 1985. (35) *Struggling against the Absurdity of Human Existence*, Greenwood Lake, NY., USA., 1988. (ld. 18) *Klasszikusok öröksége*, Greenwood Lake, NY., USA., 1988. (36) *Négy dráma*, Greenwood Lake, NY., USA., 1988. (ld. 29, 30, 31, 32) *Three Dramas*, Greenwood Lake, NY., USA., 1989. (ld. 29, 30, 31) *Borba sz abszurdnosztju cselovecseszkogo szuscsestvovanyija*, Greenwood Lake, NY., USA., 1989. (ld. 18) *Lutte contre l'absurdité de l'existence humaine*, Greenwood Lake, NY., USA., 1989. (ld. 18) *Avtosztoppom po Amerike*, Greenwood Lake, NY., USA., 1989. (37)

C. EGYÉB PUBLIKÁCIÓK: *Gvadányi József: Egy falusi nótáriusnak budai utazása*, *Rontó Pál*, Bp. 1975. [jegyzetszótár] (38) *Verseghy Ferenc kiadatlan írásai, I-II.*, Szolnok, 1982-83. [szöveggyűjtés, szövegkritika, jegyzetek] (39) *Színkép (Új nemzedékek műfordításából)*, Bp. 1984. [műfordítások] (40) *Verseghy*

Ferenc kiadatlan írásai III., Szolnok, 1989. [szöveggondozás, szövegkritika, jegyzetek – Fried Istvánnal közösen] (41)

D. LEHETSÉGES ADATKÖZLŐK FOLYÓIRAT-FEJLÉCEK ALAPJÁN: Komlovszky Tibor, Bp. (42) Németh G. Béla, Bp. (43) Bíró Ferenc, Bp. (44) Kiss Ferenc, Bp. (45) Tarnai Andor, Bp. (46) Varga József, Bp. (47) Kardos László, Bp. (48) Kéry László, Bp. (49) Rayman Katalin, Bp. (50) Dávidházi Péter, Bp. (51) Horváth Iván, Bp. (52) Kulcsár Péter, Bp. (53) Tverdota György, Bp. (54) Veres András, Bp. (55) Hegyi Béla, Bp. (56) Rideg Gábor, Bp. (57) Rozgonyi Iván, Bp. (58) Sinkovits Péter, Bp. (59) Nagy Pál, Párizs (60) Papp Tibor, Párizs (61) Bújdosó Alpár, Bécs (62) Borbándi Gyula, München (63)

E. LEHETSÉGES ADATKÖZLŐK KÖNYVFEJLÉCEK, FÜLSZÖVEGEK ALAPJÁN: Z. Szalay Sándor, Bp. (64) Mezey Katalin, Bp. (65) Szurmayer Ernő, Szolnok (66) Rózsa Endre, Bp. (67) Réz Pál, Bp. (68) Moldova Ágnes, Bp. (69) Bodnár György, Bp. (70) Kormányos József, Bp. (71) Tóth Béla, Debrecen (72) Clara Györgyey, Orange, CT., USA. (73) Boros Gábor, Greenwood Lake, NY., USA. (74) Mihály Kerenyi, Greenwood Lake, NY., USA. (75) Karászy Zoltán, Debrecen (76) Ujszászi Zsuzsa, Debrecen (77) Lukovszky Judit, Debrecen (78)

F. LEHETSÉGES ADATKÖZLŐK EGYETEMI INDEX-NYILVÁNTARTÁSBÓL: Máthé József, Debrecen (79) Kálmán Béla, Debrecen (80) Juhász Béla, Debrecen (81) Tegye Imre, Bp. (82) Szuroimi Lajos, Debrecen (83) Gunda Béla, Debrecen (84) Iglói Endre, Debrecen (85) Dombrowszky József, Debrecen (86) Marosi Mihályné, Debrecen (87) Hadas Ferenc, Debrecen (88) Balló Károlyné, Debrecen (89) Ujváry Zoltán, Debrecen (90) Dám László, Debrecen (91) Sebestyén Árpád, Debrecen (92) Molnár Ferenc, Debrecen (93) Nyirkos István, Debrecen (94) Mojzes Jánosné, Debrecen (95) Nádudvari Imréné, Debrecen (96) Hajdú István, Debrecen (97) Jakab László, Debrecen (98) Görömbei András, Debrecen (99) Jancsó József, Debrecen (100) Kálmán Béla, Debrecen (101) Bimbó Mihály, Debrecen (102) Kiss Antal, Debrecen (103) Mísey Pál, Bp. (104) Lieli Pál, Debrecen (105) Kónya István, Debrecen (106) Bimbó Mihályné, Debrecen (107) Vajkó Mátyás, Debrecen (108) Imre László, Debrecen (109) Jurcsák Istvánné, Debrecen (110) Szilágyi Miklós, Debrecen (111) Vaskó László, Debrecen (112) Boross Dezső, Debrecen (113) Béres Csaba, Debrecen (114) Kálnási Árpád, Debrecen (115) Tamás Attila, Debrecen (116) Fülöp László, Debrecen (117) Dankó Imre, Debrecen (118) Molnár István, Debrecen (119) Kelemen László, Debrecen (120) Dezső László, Debrecen (121) Veress József, Bp. (122) Módi György, Debrecen (123) Irinyi Károlyné, Debrecen (124)

F. LEHETSÉGES ADATKÖZLŐK FŐISKOLAI INDEX-NYILVÁNTARTÁSBÓL: Szinetár Miklós, Bp. (125) Dömölky János, Bp. (126) Szabó István, Bp. (127) Horváth Ádám, Bp. (128) Illés György, Bp. (129) Vagyóczky Tibor, Bp. (130) Vitray Tamás, Bp. (131) Lénárt István, Bp. (132) Forgó Mihály, Bp. (133) Ungvári Tamás, Bp. (134) Petrovics Emil, Bp. (135) Szöllösy Andrásné, Bp. (136) Poszler György, Bp. (137) Erdélyi Attila, Bp. (138) Róbert László, Bp. (139) Föld Ottó, Bp. (140) Szécsényi Ferencné, Bp. (141) Kárpáti György, Bp. (142) Szántó Erika, Bp. (143) Makk Károly, Bp. (144) Esztergályos Károly, Bp. (145) H. Révész Zsuzsa, Bp. (146)

II. SZÖVEGREKONSTRUKCIÓ:

(A sorok számozása dupla sorközű sorokon alapul)

1. OLDAL: A FELSŐ LAPSZÉL ÉS AZ OLDALSÓ LAPSZÉLEK VÁGÁSA MIATT HIÁNYOS ELSŐ TÍZ SOR SZÖVEGE (1/A EGYSÉG): a szláv nyelveket nyelvtörténeti alapon tanítani Megalkotni a tankönyvet, amelyből előbb az ősszláv nyelv, majd a szláv nyelvek szétválását okozó nyelvi törvények és szabályok elsajátíthatóak Az ősszláv nyelv és a nyelvi szétfejlődést [tükröző?] szabályok [ismeretében?] egyszerre tizenkét, [tizen-?] mai szláv nyelv szókincsének és nyelvi rendszerének elsajátításához [lehet?] eljutni A tankönyvben külön kidolgozni módszereket, gyakorlatokat arra, [hogy?] az ősszláv nyelv és a nyelvtörténeti szabályok elsajátítója villámgyorsan [?] tudja kikombinálni ismereteiből a mai szavakat, szókapcsolatokat, mondatokat[?] [?] cseh, lengyel, bolgár, szlovák, ukrán vagy akármilyen szláv nyelven... *FORRÁS: A fenti forrásokban nem találtuk. Értelemszerű rekonstrukció a rendelkezésre álló szövegből és kontextusából.* 1. OLDAL: 3. SORTÓL KÖZÉPEN NAGYBETŰVEL SZEDETT SZÖVEGBLOKK (1/B EGYSÉG). Olvasható, rekonstrukció nem szükséges. *FORRÁS: Nem szükséges.* 1. OLDAL: A 8. ÉS 14. SOROK KÖZÉ ÉKELT SZÖVEGBLOKK (1/C EGYSÉG). Olvasható, rekonstrukció nem szükséges. *FORRÁS: Nem szükséges.* 1. OLDAL: 13-15. SORIG TERJEDŐ SZÖVEGBLOKK (1/D EGYSÉG). Olvasható, rekonstrukció nem szükséges. *FORRÁS: Nem szükséges.* 1. OLDAL: OLDAL KÖZEPÉN 14. SORNÁL INDULÓ SÜRŰ SZEDÉSŰ SZÖVEGBLOKK (1/E EGYSÉG). Olvasható, rekonstrukció nem szükséges. *FORRÁS: Nem szükséges.* 1. OLDAL: 15. SORBAN NAGYBETŰVEL KEZDŐDŐ, 24. SORIG TARTÓ SZÖVEGBLOKK (1/F EGYSÉG): MOTORRAL A MEDITERRÁNEUMBAN - [Szlav?]jénán át Triesztbe, Ve[lence?]i éjszaka, Milánói [milli?]omosok, Genovai sikátorok, Monte Carlo márványai és [?]ai, Nizzai délután, Cannes [Palm?] Beach, Déli, francia kisvárosok, Barcelonai napok, Palma de Mallorca szél[malmi?], Massif Central, Párizsi lakónegyedek, Belgium és Luxemburg, Német vi[dékek?]en, Bécsi belváros, Hegyeshalom *FORRÁS: A fenti forrásokban nem találtuk. Értelemszerű rekonstrukció a rendelkezésre álló szövegből és kontextusából.* 1. OLDAL: JOBBOLDALT A 22. ÉS 26. SOR KÖZÉ ÉKELT SZÖVEGBLOKK (1/G EGYSÉG). Olvasható, rekonstrukció nem szükséges. *FORRÁS: Nem szükséges.* 1. OLDAL: 23-33. SORIG TERJEDŐ (BELÜL ÚJABB SZÖVEGEGYSÉGEKET TARTALMAZÓ) SZÖVEGBLOKK (1/H EGYSÉG). Olvasható, rekonstrukció nem szükséges. *FORRÁS: Nem szükséges.* 1. OLDAL: AZ OLDAL KÖZEPÉN NAGYBETŰVEL, SÜRŰN SZEDETT 27-32. SORIG TARTÓ SZÖVEGBLOKK (1/I EGYSÉG). Olvasható, rekonstrukció nem szükséges. *FORRÁS: Nem szükséges.* 1. OLDAL: A BALOLDALON A 28. ÉS 33. SOR KÖZÉ ÉKELT ALÁHÚZÁSOS SZÖVEGBLOKK (1/J EGYSÉG). Könnyen kikövetkeztethető, kivéve: [N]su princ *FORRÁS: Nem szükséges.* 1. OLDAL: A 33. SORTÓL A 37. SORIG TERJEDŐ SÜRŰN SZEDETT SZÖVEGBLOKK (1/K EGYSÉG). Olvasható, rekonstrukció nem szükséges. *FORRÁS: Nem szükséges.* 1. OLDAL: A 35-37. SORIG TERJEDŐ BALOLDALI SZÖVEGBLOKK (1/L EGYSÉG). Olvasható, kivéve: [SHAVI?]NG FOAM *FORRÁS: A fenti forrásokban nem találtuk.*

2. OLDAL: A FELSŐ LAPSZÉLTŐL A 14. SORIG TERJEDŐ SZÖVEGBLOKK (2/A EGYSÉG). Olvasható, kivéve a következő szavakat: Watertown, Cleveland, in Gary, in Rocky, Vegas, Bonaventura, Los *FORRÁS: (37)* 2. OLDAL: A 3. SORTÓL A 16. SORIG TERJEDŐ SÜRŰN SZEDETT SZÖVEGBLOKK (2/B EGYSÉG). Olvasható, levágott lapszéli szövegek egyeznek a lapközépi érintetlen szövegekkel. *FORRÁS: Nem szükséges.* 2. OLDAL: 9-16. SORIG TARTÓ ALÁHÚZÁSOS SZÖVEGBLOKK (2/C EGYSÉG). Olvasható, rekonstrukció nem szükséges. *FORRÁS: Nem szükséges.* 2. OLDAL: 11-12. SORIG TARTÓ BALOLDALI SZÖVEGBLOKK (2/D EGYSÉG). Olvasható, rekonstrukció nem szükséges. *FORRÁS: Nem szükséges.* 2. OLDAL: 11-19. SOROK KÖZÉ ÉKELT, SÜRŰN SZEDETT SZÖVEGBLOKK (2/E

EGYSÉG). Olvasható, rekonstrukció nem szükséges. *FORRÁS: Nem szükséges.* 2. OLDAL: 14-17. SORIG TARTÓ ALÁHÚZÁSOS SZÖVEGBLOKK (2/F EGYSÉG). Olvasható, kivéve a következő szavakat: ÖRÖ[KKÉK?], ATTITÜ[DÖK?] *FORRÁS: Babitsra vonatkozóan: Babits Mihály összegyűjtött versei, Bp. 1961. 265.* 2. OLDAL: 18-20. SORIG TARTÓ SZÖVEGBLOKK (2/G EGYSÉG). Olvasható, rekonstrukció nem szükséges. *FORRÁS: Nem szükséges.* 2. OLDAL: 20. ÉS 28. SOROK KÖZÉ ÉKELT, SŰRŰN SZEDETT SZÖVEGBLOKK (2/H EGYSÉG). Olvasható, rekonstrukció nem szükséges. *FORRÁS: Nem szükséges.* 2. OLDAL: 20-30. SORIG TERJEDŐ BALOLDALI, 20-22-IG A JOBBOLDALRA IS ÁTHÚZÓDÓ, 28-30-IG A LAP TELJES SZÉLESSÉGÉT ELFOGLALÓ SZÖVEGBLOKK (2/I EGYSÉG). Olvasható, kivéve a következő szavakat: má[so?]lással, aszt[ala?]inál, ta[lálni?] *FORRÁS: A fenti forrásokban nem találtuk.* 2. OLDAL: 21-29. SOROK KÖZÉ ÉKELT JOBBOLDALI SZÖVEGBLOKK (2/J EGYSÉG). Olvasható, kivéve a következő szavakat: FELSOROLÁSOK, Focicsapat, kollégium, term[elő?], szó[vetke?]ze[?t?], FÖLSO[ROLÁ?]SOK, [DOKU?]MENTUM, SZOCIOGRÁ[FÁK?] *FORRÁS: A fenti forrásokban nem találtuk.*

3. OLDAL: 1-2. SORIG TERJEDŐ SZÖVEGBLOKK (3/A EGYSÉG). Olvasható, rekonstrukció nem szükséges. *FORRÁS: Nem szükséges.* 3. OLDAL: A 2. ÉS A 15. SOROK KÖZÉ ÉKELT, SŰRŰN SZEDETT SZÖVEGBLOKK (3/B EGYSÉG). Olvasható, rekonstrukció nem szükséges. *FORRÁS: Nem szükséges.* 3. OLDAL: 4-22. SORIG TERJEDŐ, A 3/B EGYSÉGET BEÉKELVE TARTALMAZÓ SZÖVEGBLOKK (3/C EGYSÉG). Olvasható, kivéve a következő szavakat: Vannak, művek, nevelésnek, ábrázolják, életet, demoralizálnak, rombolónak, s igyekeznek, maguktól, bizonyos, történelem, megkísértett, fölöslegességének, utasítja, minden, megpróbálni, sugalló, korlátozásának, nehezedő, megoldásokra, az irodalom, maguk is, műveikben *FORRÁS: (18) 3.* OLDAL: 6-10. SOROK KÖZÉ BEÉKELT BALOLDALI SZÖVEGBLOKK (3/D EGYSÉG). Olvasható, kivéve a következő szavakat: óarany, kéktövű, piros, szilvavirág *FORRÁS: (4) 3.* OLDAL: 18-24. SOROK KÖZÉ BEÉKELT JOBBOLDALI SZÖVEGBLOKK (3/F EGYSÉG). Olvasható, rekonstrukció nem szükséges. *FORRÁS: Nem szükséges.* 3. OLDAL: 24-25. SORIG TERJEDŐ SZÖVEGBLOKK (3/G EGYSÉG). Olvasható, rekonstrukció nem szükséges. *FORRÁS: Nem szükséges.* 3. OLDAL: 26-36. SORIG TERJEDŐ, JOBBOLDALON INDULÓ, MAJD A LAP EGÉSZÉRE KITERJEDŐ, SŰRŰN SZEDETT SZÖVEGBLOKK (3/H EGYSÉG). Olvasható, kivéve a következő szavakat: anny[i?], létezn[i?], [?] ahogy, Ros[tokb?]a, [je?]lentéktelenek *FORRÁS: A fenti forrásokban nem találtuk.* 3. OLDAL: 26-32. SORIG TERJEDŐ SZÖVEGBLOKK (3/I EGYSÉG). Olvasható, kivéve: [po?]rózus *FORRÁS: A fenti forrásokban nem találtuk.* 3. OLDAL: 32-34. SOROK KÖZÉ ÉKELT SZÖVEGBLOKK (3/J EGYSÉG). Olvasható, rekonstrukció nem szükséges. *FORRÁS: Nem szükséges.* 3. OLDAL: 33-34. SOROK KÖZÉ ÉKELT JOBBOLDALI SZÖVEGBLOKK (3/K EGYSÉG). Olvasható, rekonstrukció nem szükséges. *FORRÁS: Nem szükséges.*

4. OLDAL: TELJES OLDALRA KITERJEDŐ SZÖVEGBLOKK (4/A EGYSÉG). Olvasható, kivéve a következő szavakat: serté[s bőr?], b[örök?], fali [?], [bő?]rös, eredetileg[?] [?], tölgyfa [?], a[?], hatású a [?], lá[?], kéziratok, né[gy?] [?]ábú, old[alán lát?]ható, ül[?], az, [k?]ézműves, [?] doboz, másik, eső, cseresznye, alma, szerszámok --- a szöveg további részében a hiányzó betűk könnyen kikövetkeztethetők, kivéve: napfényég[ő?] *FORRÁS: A fenti forrásokban nem találtuk.* 4. OLDAL: 5-14. SOROK KÖZÖTT NAGYBETŰVEL SZEDETT JOBBOLDALI SZÖVEGBLOKK (4/B EGYSÉG). Olvasható, rekonstrukció nem szükséges. *FORRÁS: Nem szükséges.* 4. OLDAL: 7-14. SOROK KÖZÖTTI BALOLDALI SZÖVEGBLOKK (4/C EGYSÉG). Olvasható, rekonstrukció nem szükséges. *FORRÁS: Nem szükséges.* 4. OLDAL: 18-23. SOROK KÖZÖTTI JOBBOLDALI SZÖVEGBLOKK (4/D EGYSÉG). Olvasható, kivéve a következő szavakat: megszólalt:, föl kellett, arra, magam[az eredetiben vessző következik], élőlényfé *FORRÁS: (30) 4.* OLDAL: 23-28-IG TERJEDŐ JOBBOLDALI SZÖVEGBLOKK

(4/E EGYSÉG). Olvasható, kivéve a következő szavakat: MŰHELYMUNKÁK, AMERIKÁBAN, ÖRÖKSÉGE, SZ[?], ABSZURDITÁSSAL *FORRÁS: (18) (35) (36) (37)*
4. OLDAL: 28-34-IG TERJEDŐ JOBBOLDALI, ALÁHÚZÁSOS SZÖVEGBLOKK (4/F EGYSÉG). Olvasható, hiányzó betűk a szövegből könnyen kikövetkeztethetők. *FORRÁS: Nem szükséges.*

5. OLDAL: 1-5-IG TERJEDŐ SZÖVEGBLOKK (5/A EGYSÉG). Olvasható, a lapszéli vágás miatt hiányzó részek szövege az ismétlődések miatt adott. *FORRÁS: Nem szükséges.* 5. OLDAL: 2-5-IG TERJEDŐ JOBBOLDALI SZÖVEGBLOKK (5/B EGYSÉG). Olvasható, rekonstrukció nem szükséges. *FORRÁS: Nem szükséges.* 5. OLDAL: 4-7. SOROK KÖZÉ ÉKELT SZÖVEGBLOKK (5/C EGYSÉG). Olvasható, rekonstrukció nem szükséges. *FORRÁS: Nem szükséges.* 5. OLDAL: 6-17. SORIG TERJEDŐ ALÁHÚZOTT, NAGYBETŰS SZÖVEGBLOKK (5/D EGYSÉG): MÓR?ICZ KORABELI ÁLLAPOTOK URALKODNAK A DEBRECENI HASZNÁLTCIKKPIACON, A ZSIBOGÓN, [MEGELEVENEDETT] ARCHAIKUS VILÁG, ÉRDEMES ÖSSZESZE[DNI?] A RENGETEG VÁROSBELI BARÁTTÓL ISM[ERŐS?]TŐL A HASZNAVEHETETLEN HOLMIKAT S KIHÖZNI [ÁRU?]LNI, MAJDNEM MINDEN ELKEL, ÉVEKEN ÁT MEG LEHE[IT ÉLN?]I BELŐLE SZERDÁN ÉS SZOMBATON HAJNALTÓL DÉLIG [KÍN?]ÁL[?]VA ŐKET *FORRÁS: A fenti forrásokban nem találtuk. Értelemszerű rekonstrukció a rendelkezésre álló szövegből és kontextusából.* 5. OLDAL: 6. SORTÓL A LAP ALJÁIG, KÖZÉPSŐ SZÖVEGBLOKK (5/E EGYSÉG). Olvasható, kivéve a következő szavakat: több, [?] [sze?]rszámok, rajz[?] [sze?]nekkal, [tárgyakkal, majd a sárgásbarna, virágmintás tapéta a porcelánokkal?] *FORRÁS: A fenti forrásokban nem találtuk.* 5. OLDAL: 16-42. SOROK KÖZÉ ÉKELT, BALOLDALI SZÖVEGBLOKK (5/F EGYSÉG). Olvasható, kivéve a következő szavakat: kollázskiállítás, [TEX?]TILKÉP, [zsák?]vászonra, [szin?]ezetű, [kagy?]lódarabok[kal?], [spá?]rgával, [nye?]rs, [TEX?]TILKÉP, [far?]mering, hu[zu?]nk, [fa?]műves rész, [?] elé, [leh?]et, ren[dez?]ni, [vászn?]at, feszí[tünk?] ki, u[?] [?] nagyméretű? [ol?]ajképét, [?] festeni, [?] [szé?]thajtjuk, [aszta?]lt, pasztellké[pet?], személy[?], [?]eríteni *FORRÁS: A fenti forrásokban nem találtuk.*

6. OLDAL: 1. SORBÓL ÉS AZ 1-3. SOROK KÖZÉ ÉKELT SOROKBÓL ÁLLÓ SZÖVEGBLOKK (6/A EGYSÉG). Olvasható, rekonstrukció nem szükséges. *FORRÁS: Nem szükséges.* 6. OLDAL: 2-6. SORIG TARTÓ, ELŐSZÓR LAPSZÉLEKIG FUTÓ, RITKÁN SZEDETT, MAJD JOBBOLDALI, SŰRŰN SZEDETT SZÖVEGBLOKK (6/B EGYSÉG). Olvasható, rekonstrukció nem szükséges. *FORRÁS: Nem szükséges.* 6. OLDAL: 5-28-IG MINDKÉT LAPSZÉLIG KITERJEDŐ SZÖVEGBLOKK (6/C EGYSÉG). Olvasható, kivéve a következő szavakat: általunk, esetre az, VÉGLEGES, ELLENPONTOZZÁK, MEGINGATJÁK AZ ENNEK, súlyosabb, szemben, hogy, testhez és, ismeretlensége, állapot, emberellenességének, megszüntetéséhez, ítélik, elengedhetetlenül, alaperőknek a, átalakítása, módzatainak, szélsőséges, elárulják *FORRÁS: (18)* 6. OLDAL: 8-10. SOROK KÖZÉ BEÉKELT SZÖVEGBLOKK (6/D EGYSÉG). Olvasható, rekonstrukció nem szükséges. *FORRÁS: Nem szükséges.* 6. OLDAL: 12-21. SORIG TARTÓ, SŰRŰN SZEDETT, JOBBOLDALI SZÖVEGBLOKK (6/E EGYSÉG). Olvasható, rekonstrukció nem szükséges. *FORRÁS: Nem szükséges.* 6. OLDAL: 14-22. SORIG TARTÓ BALOLDALI, SŰRŰN SZEDETT SZÖVEGBLOKK (6/F EGYSÉG). Olvasható, rekonstrukció nem szükséges. *FORRÁS: Nem szükséges.* 6. OLDAL: 24-32-IG TARTÓ SŰRŰN SZEDETT, BALOLDALI SZÖVEGBLOKK (6/G EGYSÉG). Olvasható, rekonstrukció nem szükséges. *FORRÁS: Nem szükséges.*

7. OLDAL: 1-27. SORIG TARTÓ LAPSZÉLEKIG FUTÓ, BEÉKELT BLOKKOKAT TARTALMAZÓ SZÖVEGBLOKK (7/A EGYSÉG). Olvasható vagy kikövetkeztethető, kivéve a következő szavakat: hossz[ú?], reнге[teg?], [fal?]akon, emlé[k?]jént, hasonl[ó?] [?] [a?]z, [fara?]gású, [?] pezsgősüvegek, [pil?]leszéken, továb[bbi?], gö[m?]bös, mell[ett?]e, csu[pá?]n, erő[sí?]tő *FORRÁS: A fenti*

forrásokban nem találtuk. 7. OLDAL: 5-16. SORIG TARTÓ JOBBOLDALI, SŰRŰN SZEDETT, BEÉKELT SZÖVEGBLOKK (7/B EGYSÉG). Olvasható, rekonstrukció nem szükséges. *FORRÁS: Nem szükséges.* 7. OLDAL: 7-15. SORIG TARTÓ BALOLDALI, SŰRŰN SZEDETT, BEÉKELT SZÖVEGBLOKK (7/C EGYSÉG). Olvasható, rekonstrukció nem szükséges. *FORRÁS: Nem szükséges.* 7. OLDAL: 15-20-IG TARTÓ BALOLDALI, LAPSZÉLI SZÖVEGBLOKK (7/D EGYSÉG). Olvasható, rekonstrukció nem szükséges. *FORRÁS: Nem szükséges.* 7. OLDAL: 19-23-IG TARTÓ SŰRŰN SZEDETT, BALOLDALI, BEÉKELT, ALÁHÚZÁSOS SZÖVEGBLOKK (7/E EGYSÉG). Olvasható, rekonstrukció nem szükséges. *FORRÁS: Nem szükséges.* 7. OLDAL: 26-32-IG TARTÓ SŰRŰN SZEDETT, NAGYBETŰS, BALOLDALI SZÖVEGBLOKK (7/F EGYSÉG). Olvasható, kivéve a következő szavakat: [HAJ?]DANÁN, [?]ÁS HE[L?YE?]TT, ZENETANU[LÁS?], [REÁ?]LÉRDEKLŐDÉS, HUMÁNGIM[NÁZ?]IUM, [ORO?]SZ, HELYE[TT?], [HEL?]YETT, [SZÍ?]NJÁTSZÁS, [FES?]TÉS, [HAS?]ZNOSÍTHATÓ, [ESZ?]MÉNYMEGVALÓSÍTÁSI, [KISÉ?]RLETEK *FORRÁS: A fenti forrásokban nem találtuk.* 7. OLDAL: 28-35. SORIG TARTÓ JOBBOLDALI SZÖVEGBLOKK (7/G EGYSÉG). Olvasható, rekonstrukció nem szükséges. *FORRÁS: Nem szükséges.* 7. OLDAL: 33-37-IG TARTÓ BALOLDALI, ALÁHÚZOTT SZÖVEGBLOKK (7/H EGYSÉG). Olvasható, kivéve a következő szavakat: ARPEGGIO, MagatartásTÖRTÉNET, Filológia, Verseskötetek, Drámakötetek *FORRÁS: (13)-(17) (21)-(33) 7. OLDAL: 37-38. SOROKBÓL ÁLLÓ, SŰRŰN SZEDETT SZÖVEGBLOKK (7/I EGYSÉG).* Olvasható vagy kikövetkeztethető, rekonstrukció nem szükséges. *FORRÁS: Nem szükséges.*

8. OLDAL: 1-30-IG TARTÓ NAGYBETŰS, ALÁHÚZOTT, BEÉKELT SZÖVEGBLOKK (8/A EGYSÉG). Olvasható, kivéve a következő szavakat: DEBRECENI MŰHELYMUNKÁK, [?] [?]CSONYI ESSZÉ, SZEMBEN AZ ABSZURDITÁSSAL, SZABÁLYTALÁN KOLTEM[?], E[?], [?]VOLABB, SZÓTÓ[L?], [?] DRÁMA, T[?], SCH[?], BORKUM[?], AMST[?], D[?], M[?], [?]CSONYI ESSZÉ, KLASSZIKUSOK ÖRÖKSÉGE, KÖNYVATOK KÖZÖTT, [?]RE TÁVOLABB A SZÓTÓL *FORRÁS: (34) (13)-(17) (21)-(33) (35) (36) (18) (21) A szövegegység további részleteit a fenti forrásokból nem sikerült azonosítanunk.* 8. OLDAL: 1-8. SOROK KÖZÉ BEÉKELT SZÖVEGBLOKK (8/B EGYSÉG). Olvasható, kivéve a következő szavakat: a hu[mán] *FORRÁS: A fenti forrásokban nem találtuk.* 8. OLDAL: 3-22. SOROK KÖZÉ VÁLTOZÓ SŰRŰSÉGŰ SZEDÉSSSEL BEÉKELT SZÖVEGBLOKK (8/C EGYSÉG). Olvasható vagy kikövetkeztethető, rekonstrukció nem szükséges. *FORRÁS: Nem szükséges.* 8. OLDAL: 9-11. SORIG TARTÓ, NAGYBETŰS, ALÁHÚZÁSOS, JOBBOLDALI SZÖVEGBLOKK (8/D EGYSÉG). Nem tudtuk rekonstruálni. *FORRÁS: A fenti forrásokban nem találtuk.* 8. OLDAL: 10-16. SORIG TARTÓ BALOLDALI, SŰRŰN SZEDETT SZÖVEGBLOKK (8/E EGYSÉG). Olvasható, rekonstrukció nem szükséges. *FORRÁS: Nem szükséges.* 8. OLDAL: 18-20. SOROK KÖZÖTTI, SŰRŰN SZEDETT SZÖVEGBLOKK (8/F EGYSÉG): Eljő[?], ideje a[?] [?], válasz[?], is im[?] *FORRÁS: A fenti forrásokban nem találtuk.* 8. OLDAL: 19-20. SOROK KÖZÉ ÉKELT, NAGYBETŰS SZÖVEGBLOKK (8/G EGYSÉG). Olvasható, rekonstrukció nem szükséges. *FORRÁS: Nem szükséges.* 8. OLDAL: 21-29. SOROK KÖZÉ ÉKELT, BALOLDALI SZÖVEGBLOKK (8/H EGYSÉG). Olvasható, rekonstrukció nem szükséges. *FORRÁS: Nem szükséges.* 8. OLDAL: 24-29. SOROK KÖZÉ ÉKELT, NAGYBETŰS SZÖVEGBLOKK (8/I EGYSÉG). Olvasható, rekonstrukció nem szükséges. *FORRÁS: Nem szükséges.* 8. OLDAL: 33-35. SOROK KÖZÉ ÉKELT, SŰRŰN SZEDETT, BALOLDALI SZÖVEGBLOKK (8/J EGYSÉG). Olvasható, rekonstrukció nem szükséges. *FORRÁS: Nem szükséges.* 8. OLDAL: 33-35. SOROK KÖZÉ ÉKELT, SŰRŰN SZEDETT, KÖZÉPSŐ SZÖVEGBLOKK (8/K EGYSÉG). Olvasható, rekonstrukció nem szükséges. *FORRÁS: Nem szükséges.* 8. OLDAL: 32-34. SOROK KÖZÖTTI, JOBBOLDALI, NAGYBETŰS SZÖVEGBLOKK (8/L EGYSÉG). Olvasható, rekonstrukció nem szükséges. *FORRÁS: Nem szükséges.* 8. OLDAL: 33-35. SOROK KÖZÉ ÉKELT, JOBBOLDALI LAPSZÉLI, SŰRŰN SZEDETT SZÖVEGBLOKK (8/M EGYSÉG). Olvasható, kivéve a következő szavakat: január, üvegáfonya, dió, csillagmoha *FORRÁS: (20)-(21)*

III. SZÖVEGKRITIKA

1. SAJTÓHIBÁK: Nem regisztrálhatóak, mert a versszöveg nyomtatása nem szedésen, hanem fotografikus eljárás alapján.

2. TOLLHIBÁK: A szövegben több gépelési hibát, melléütést, elírást (tollhibát) találunk (megelevendett: megelevenedett, kát: két, stb.). Az ilyen típusú közleményekben azonban az e fajta tollhibák érintetlenül hagyása alkotói konvenciónak számít, többek között a magyar neoavantgarde azon műhelyében is, amelynek a szerző egyik munkatársa volt (ld. Magyar Műhely: Petőcz András, Endrődi Szabó Ernő, Nagy Pál, Molnár Katalin, Péntek Imre, Bakucz József és mások műveit). Tartalmi relevanciát sem érzékeltünk az említett elemek kapcsán. Részletes számbavételük mellőzését ezért indokoltnak véljük.

3. SZÖVEGEGYSÉGEK AZONOSÍTÁSAI AZ EGYSÉJELÖLŐ INDEXSZÁMOK SORRENDJÉBEN:

1/A: Valószínűleg a szerző szlavisztikai tanulmányaival függ össze (ld. FORRÁSKUTATÁS: F pont). Nincs tudomásunk róla, hogy a fent említett nyelvtörténeti alapú tankönyvet valaki is elkészítette volna. 1/B: Az itt felsorolt tanulmányok az itt megadott címmel JULOW Viktor és TÓTH Béla bevezetőjével és utószavával önálló, miniatűr formában jelentek meg (35). 1/C: A környező szövegrészletekben idézett korszakban ezeknek a fejlettebb világot idéző kozmetikumoknak alighanem fontos szerepe lehetett a szerző életterében, személyes tárgyainak körében (a leírás valószínűleg az akkori teljes skálát idézi, ami az adott időszakban Magyarországon még ritkaságnak számított). 1/D: Tartalmára az 1/H szövegegységénél történik utalás. 1/E: A szerző egyik publikációjának előkészületeivel függ össze (1). 1/F: Tervezett vagy megírt útikönyv fejezetcímei egy motorostúra alapján amelyen a 70-es évek végén a szerző Boros Gábor nevű barátjával vett részt (74). A szövegbe itt kézműves szakmák megnevezései szövődnek, ugyanakkor a későbbiek folyamán egy kézműves műhely leírásával találkozunk. Ez terv formájában vagy ténylegesen létezhetett az utazások idején. 1/G: Pontos jelentését nem tudtuk azonosítani, valószínűleg a szerző akkori zenei környezetére utal. 1/H: A szövegegység közvetlenül az 1/D szövegegység után van tördelve és címetet (tartalomjegyzéket?) jelez, ezért valószínűnek látszik a két egység összetartozása. 1/I: Tudomásunk szerint az 1., 4. és 5. sorban szereplő címekkel jelölt írások jelentek meg nyomtatásban. 1/J: Pontosan nem tudtuk őket azonosítani, alighanem a szerzőnek köze lehetett ezekhez a járművekhez. 1/K: A szövegben említett eljárást csakugyan alkalmazza a szerző egyes tanulmányaiban. (9) pl. 1/L: Pontos jelentését nem tudtuk tisztázni. Lásd még 1/C.

2/A: A szerző és Karászy Zoltán nevű barátja 1980-as amerikai utazása nyomán készült könyvének fejezetcímeit sorolja fel a szövegblokk. (37) (76) 2/B: A szövegegység szélesebb összefüggéseit a szerző *Debreceni műhelymunkák* című művének elő- és utószavában (JULOW Viktor és TÓTH Béla munkája) érzékelhetjük. (35) 2/C: Ezekhez a nyelvekhez alighanem köze lehetett a szerzőnek, az egyetemi és főiskolai nyilvántartásban azonban a spanyol, eszperantó, latin és német nyelvi stúdiumoknak nem lehet nyomát találni. A lista speciális nyelveinek alighanem köze lehetett a 1/A szövegblokkban szereplő szláv, nyelvtörténeti alapú tankönyv tervéhez. (F) (G) 2/D: Tartalmára a 2/F szövegegységénél történik utalás. 2/E: A gombok felsorolása (lelőhelye?) összefügghet a 8/C szövegblokkban leírt helyszínnel. 2/F: A szövegegység közvetlenül a 2/D szövegegység után van tördelve és címetet (tartalomjegyzéket?) jelez, ezért valószínűnek látszik a két egység összetartozása. 2/G: Tartalmára a 2/F szövegegységénél történik utalás. 2/H: A

szöveg eredetét és a jelzett lakáshelyszínt nem tudtuk azonosítani, esetleg a szerző lakhelye lehetett, esetleg összefügghet a 2/I szövegblokkban jelzett napi tevékenységekkel. 2/I: Alighanem a szerző napi tevékenységeinek részletezése a szövegben jelzett helyszínen, utolsóéves egyetemistaként, vagy azután (1974 és 1977 között valamikor). (F) (G) 2/J: Valószínűleg egy tervezett vagy megírt szociográfiai kötet címe és tartalomjegyzéke, megjelenéséről nincsen tudomásunk.

3/A: Esetleg összefügghet a 2/I szövegblokkal. 3/B: A szövegblokk szobabelsőt ír le, amely valószínűleg a 2/H blokkban leírt előszobát tartalmazó lakás része lehet. 3/C: A szövegegység a (18) előszavának egy részlete. 3/D: A szerző *Kék medália* című versének szövege. (4) 3/E: Tanárai (esetleg mentorai) voltak a szerzőnek. Ratkó József-re és Imre Lajos-ra vonatkozóan nem találtunk adatot. (F) (G) 3/F: A szövegblokk alighanem a 3/H szövegegységre vonatkozhat és összefügg a szerző képzőművészeti stúdiumaival. (37) 3/G: A szövegegység valószínűleg a 2/I és 3/A szövegegységekben jelzett napi tevékenységekhez kapcsolódó attitűd érzékeltetése. 3/H: A szövegblokk alighanem a 3/F szövegegységgel egyetemben a szerző képzőművészeti stúdiumaival függ össze. (37) 3/I: A szövegegység eredetének azonosításához a fenti forrásokban nem találtunk támpontot. 3/J: A szövegblokk, akár az 1/C és 1/B szövegegységek, egy illatszercsalád egyes elemeit sorolja fel.

4/A: A szerző debreceni kézművesműhelyének leírása. (37) 4/B: A szerző dohányzására utaló jelek írásaiban megtalálhatóak, a sorolt cigarettanevek valószínűleg ezzel függnek össze. (4) (37) 4/C: Tudomásunk szerint a szövegegységben említett dokumentumanyag a szerző műveiben nem került felhasználásra. 4/D: A szerző egyik drámájának részlete. (30) 4/E: A szerző több könyvformában megjelent művének címei. Az EGYRE TÁVOLABB... című megjelenéséről nem találtunk adatot. (B) 4/F: A szerző valóban írta ezeket a foglalkozásokat. (B [ld. *Négy dráma* fülszövege])

5/A: Nem tudunk arról, hogy a szerző valaha is készített volna ilyen tartalmú filmeket. 5/B: Nem tudunk arról, hogy a szerző valaha is készített volna ilyen című filmeket. 5/C: Alighanem a szerző által szedett gyógyszerek köréből való gyógyszernevek. 5/D: A debreceni ócskapiac képe. Részletesebb leírása: (37) 5/E: A korábban leírt lakástól különböző debreceni (37) garzon belsejének leírása, amelyben a szerző valamikor 1977 és (legalább) 1980 között lakhatott. 2/H 2/I 2/J (37) 5/F: Nem találtunk adatot arról, hogy a szövegegységben jelzett kollázskiállítás megvalósult-e a szerző lakásában vagy másutt.

6/A: Valószínűleg egy újabb, a szerző által Pesten használt lakás részletei, alighanem a 7/A szövegegység előzménye. 6/B: Valószínűleg a 5/E pontban jelzett debreceni garzonra és a benne folytatott tevékenységekre vonatkozó szövegegység. A szerző irodalmi, képzőművészeti, iparművészeti hulladékanyagokhoz való vonzódása érzékelhető munkáiból. Nem lehetetlen, hogy mindez az ő és a környezete öltözködésében is érzékelhető volt. (15) (22) (28) (37) 6/C: A szerző egyik esszéjének részlete. (18) 6/D: A korábbi, kézművességgel kapcsolatos szövegrészletek nyomán feltételezhetjük, hogy textiltervekről van szó. Megvalósulásukra utaló adatot nem találtunk. 6/E: A korábbi, kézművességgel kapcsolatos szövegrészletek nyomán feltételezhetjük, hogy textiltervekről van szó. Megvalósulásukra utaló adatot nem találtunk. Feltételezzük, hogy a (37) forrásban említett kagylógyűjtés a szövegegység elején említett textiltervvel függ össze. 6/F: A korábbi, kézművességgel kapcsolatos szövegrészletek nyomán feltételezhetjük, hogy faműves tervekről van szó. Megvalósulásukra utaló adatot nem találtunk. 6/G: Alighanem a szerző zongorastúdiumaival függ össze. A jelzett zongoraestek megvalósulásáról nem találtunk adatot. (B [ld. *Négy dráma* fülszövege])

7/A: Alighanem a 6/A szövegegység folytatása. A lakás leírása (valószínűleg) 1980-nál korábbi állapotot nem tükrözhet. (37) 7/B: A szerző alighanem járt ezekben az országokban. (37) 1/F 7/C: Valószínűleg egymást váltogató tevékenységi formák, alighanem abból az időből, amikor a szerző Pesten élt. 7/D: Az 1/C szövegegység motívumainak újbóli megjelenése. 7/E: A szövegben variált motívum jellege és a többi szövegegységek összjellege feltűnően különbözik. Valószínűleg összefügghet a 8/B szövegegységben szereplő szerzői tervvel. 7/F: Alighanem a szerző szocializációjának és képzésének értékelése, valószínűleg magától a szerzőtől származik. 7/G: A szerző egyik drámájának részlete. (31) 7/H: A szerző két gyűjteményes kötetének címei és fejezetcímei. (B) 7/I: A szerző diplomáinak listája. (B [ld. *Négy dráma* fűlszövege])

8/A: A felsoroltak közül a SZÖVEGREKONSTRUKCIÓ során kiegészítetlenül maradt címrészletek mellett az „AMULETTEK” és a „SZABÁLYTALAN KÖLTEMÉNYEK” utalnak tudomásunk szerint eddig meg nem jelent írásokra vagy azok tervére. (9) (13)-(20) (18) (20)-(21) (21) (21)-(33) (33)-(34) (34) (36) (36)-(37) 8/B: Alighanem szerzői terv az életút folytatására vonatkozóan. 8/C: Alighanem a szerző által használt lakóház (nyaraló) leírása, talán balatoni helyszínen. A leírásban rögzített állapot idővonatkozásaira nem találtunk adatot. 8/D: A szövegrekonstrukció sikertelensége miatt értelmezhetetlen. 8/E: Valószínűleg a 8/B szövegegységben szereplő szerzői terv további kifejtése. 8/F: A szövegrekonstrukció sikertelensége miatt értelmezhetetlen. 8/G: Valószínűleg a 8/B szövegegységben szereplő szerzői tervvel kapcsolatos érdeklődési irányok. 8/H: A szerző *Októberi erdő* című versének szövege. (20)-(21) 8/I: A motívum valószínűleg a 8/B szövegegységben szereplő szerzői tervvel kapcsolatos. 8/J: Valószínűleg a 8/B szövegegységben szereplő szerzői terv további kifejtése. 8/K: Valószínűleg a 8/B szövegegységben szereplő szerzői tervvel kapcsolatos tárgyi kellékek listájának részlete. 8/L: Valószínűleg a 8/B szövegegységben szereplő szerzői terv további kifejtése. 8/M: A szerző *Január* című versének szövege. (20)-(21)

IV. SZÖVEGELEMZÉS

A szöveg a fenti forrásokból is ellenőrizhetően emlékfolyamatot rögzít. Ismert, hogy az emberi emlékezés két alapvető típusa az irányított és az önkéntelen emlékezés, ezért az emlékérem elemzésekor is ezen csoportosítás szerint haladunk. Nézetünk szerint az irányított emlékezés az egyes szövegegységek kifejtettségében és az emlékezés állandó időbeli előrehaladásában érhető tetten, ugyanakkor az önkéntelen emlékezés ezen folyamaton belül az egyes szövegegységek véletlenszerű, rendszertelen, esetleges felbukkanásait határozza meg.

Hasonló problémával állunk szemben, mint minden más szabad asszociációkat, tudatáramokat rögzítő vers, versszöveg, szövegvers vagy akár próza esetében: a mű érthetőségéhez, követhetőségéhez szükséges motívumok szétszórtnak, eredeti összefüggéseiket elvesztve vagy azokat csupán rejtetten érvényesítve szerepelnek a szövegben. Általánosságban is elmondható, hogy a motívumok eredeti rendjének rekonstruálásával közelebb juthatunk az ilyen típusú alkotások jelentéséhez, ugyanakkor a most elemzendő szöveg motívumrendjének rekonstrukciójához már számos adalék áll rendelkezésünkre (I., II., III.), mindezek okán célszerűnek látszik szövegelemzésünket ezzel a rekonstrukciós eljárással kezdeni.

Az egyes szövegegységeknek a SZÖVEGREKONSTRUKCIÓ és a SZÖVEGKRITIKA segítségével feltárt primer jelentései köré a FORRÁSKUTATÁS fejezetben jelzett adatok segítségével szélesebb háttérrel rajzoltunk az életút és pályakép adalékai felhasználásával és a motívumháttérrel az alábbi rendben

(reményeink szerint az emlékekben felidézett életfolyamat valódi időrendjében) illesztettük össze.

A szerző intenzív szlavisztikai tanulmányokat folytat, orosz, óorosz, ukrán, bolgár nyelveket tanul a debreceni egyetemen, az összes szláv nyelv egyidejű elsajátítására és használatára lehetőséget nyújtó nyelvtörténeti alapú tankönyv tervével foglalkozik. Irodalomtörténeti érdeklődése erősödik meg azonban, egy sajátos diákéletforma kialakulásával párhuzamosan, amelyről az egyetemi szemináriumi dolgozatait tartalmazó, Debreceni műhelymunkák című kötet elő- és utószava (35) a következőket írja: „...megfelelve a klasszikus debreceni diák fogalmának...morális kérdésként fogva fel a hagyományokat, a külsőségekhez is ragazkodott: fekete, körgalléros öltönyben, kihajtott fehér ingben járt az egyetemre éveken át...elődök teljesítményeihez kötődve kötelességének tartotta, hogy kitanulja a tudományos kutatást is, kutatóterületül a filológiát választva: mert meggyőződése szerint az egyetemistának az ismeretei főképp ebben a végtelenül száraz és alapozó stúdiumban elegendőek el nem évülő eredmények eléréséhez...dolgozatai témáját kizárólag a kötelezően kapott szemináriumi feladatai köréből merítette, minden ábrándozást, álmat visszafogva...mindaddig nem nyugodva, amíg önálló eredményeket rejtő...munkával nem jelentkezett. A tudományos folyóiratoknak...csak akkor adta át ezeket...amikor az adott problémakör elsősorban magyarországi szakértője már áttanulmányozta, átjavíttatta...az írást...” Szólnunk kell a filológusi tevékenység tartalmáról (35) (34) (39) (40): többek között Juhász Ferenc Tékozló országának terjedelmes lírai monológja mögött addig észre nem vett jelenségekként a hagyományos barokk eposz-szerkezet elemeinek következetes alkalmazását, emellett az archaikus magyar irodalom számos művének adaptálását fedi fel, Madách életszemléletének több, mindeddig homályosan látott részletét világítja át, Verseghy vígeposzának számos, eddig nem sejtett életrajzi elemét nyomozza ki, majd a polihisztor költő tanulmányozásában továbbhaladva megtalálja és feldolgozza könyvtárának jegyzékét, publikálja ismeretlen és kiadatlan munkáit, később pedig elkészíti az életmű kismonográfiáját. (39) (41) Ebből az időszakból modern viágirodalmi és életfilozófiai tanulmányok terve származik, amelyek a fenti alapállás miatt ekkor még nem készültek el. Pedig „...tudományosságra felépülő, kikezdehetetlen hitelességű mindennapos életvitel szeretett volna elérni, ezért a szemináriumi munkafeladatok publikációs szintű...megoldása után érdeklődését az életfilozófiára, életelméletekre irányította...feltérképezve, hogy a létezés képtelen, fölösleges, abszurd volta mellet szülő súlyos érvekkel szemben milyen érvényes ellenérvekre mutatnak rá az emberiség nagy gondolkodói...” Az ekkori anyaggyűjtésből azonban csak több mint egy évtized múltán születik meg és jelenik meg (a nagyobb világnyelveken is) (35)-(37) az összegező könyv. A személyes életút ekkori fordulatáról így ír a fenti forrás: „...szóba került, hogy tanársegédként az egyetemen maradjon, neki azonban irodalomtörténeti ambíciói nem voltak...ezért diplomavizsgája után a diákéletmódot felváltó hiteles életvitel változatain vívódva végül is elhagyta az egyetemet...”. Mindez az 1/A, 1/B, 1/E, 2/B, 2/C, 2/E, 2/J, 3/E, 4/B, 4/C, 4/F, 7/F, 7/H motívumok bázisa. A következő életszakasról a Négy dráma című kötet fülszövegén az alábbiak olvashatóak: „...Am sokszínű, az élnivaló életre szomjas egyénisége nem engedte az alföldi [tudományos] műhelyekben maradni. Már doktorátussal kezében dolgozott táviratkihordóként, házmesterként, kazánkezelőként, éjjeli ügyeletes nevelőként. Barátaival autóstoppos és motoros utazásokon végigkborolta az európai országokat, majd Amerika és Mexikó útjait...képkiállításokra készült pasztellrajzaival, koncertdarabokat gyakorolt évtizedes, gyermekkori zongoratanulmányai nyomán, később kézművesműhelyt alapított, és ruhadarabjai egy részét maga állította elő...Szerzett futballedzői képesítést, film- és tévérendezői diplomát a budapesti főiskolán, az iskolázáshoz szükséges pénzt

ekkoriban ismerősöktől összeszedett ruhák vidéki ócskapiacokon való árusításával teremtette elő..." (B [ld. Négy dráma]) A FORRÁSKUTATÁS révén ezt az elnagyolt felsorolást lényegszerűbben is átvilágíthatjuk és alighanem a hiteles életvitel változatainak keresésével összefüggő életformaváltásokat érzékelhetünk. Először is feltűnő, hogy a tanári és etnográfusi diplomával, doktorátussal kínálkozó állásokból a szerző semleges, etikai és szociális normáktól érinthetetlen foglalkozási ágakba vonul vissza, hogy ekkoriban írásaival is miniatürizált övezetekbe húzódik, hogy életmódjával és munkáival egyaránt az öneljelentéktelenítés útjait keresi. „Nem vagyok senki és semmi, nem értek semmihez és nem találok alkalmasnak magamat semmire. De mert az életem különböző - lehet hogy tévesen végiggondolt - okok miatt végig próbálok élni, így hát különféle tevékenységeket szoktam végezni..." olvashatjuk önjellemzésében az ekkoriban a jelentéktelensége érvényben maradására ügyelő, még az egyszerű mindennapi élethelyzetekben is az adott szituációk automatikus lezajlását – szomorúan – minél kevésbé érinteni próbáló szerző sorait. (36) „Elérkezhet oda az ember, hogy...problematikussá válik a megfigyelések, következtetések, állítások, majd egyáltalán a megszólalások hitelessége, jogossága...nem tudja komoly pontossággal, mit is tükröztet amikor megszólal s ebből az állapotból könnyen származik az az érzés, vélekedés, hogy csupán azok a mondatformulák és szavak hiteltelenség veszélye nélkül kimondhatók, amelyek nem jelentenek semmit...megnyugtatónak és vizsgálatónak látszik ez az esély annak számára, aki kétségbeesetten sok időt töltött el életéből a szavak, mondatok, jelentések világában vívódva, magát többször is betegre gyötörve, pontos igazságokért, hiteles állításokért, eltalált kifejezésekért, s helyenként ellenállhatatlan erővel elfogja az az érzés, hogy becsapja magát amikor a szavakkal bármit kezd, mert igazából lehet, hogy nemigen ért hozzájuk s ugyanakkor a feslettre javított és féltett kéziratlapok százai után okkal érezheti úgy talán, hogy joga is volna most már rá elmellőzni a riasztóan ellenálló mondatvilágot szóvilágot s meg kellene legalább egyszer próbálni szavak nélkül, sőt a szavakra akár csak emlékeztető szótörmelékek, szómaradványok nélkül csupán az ábécé betűiből, írásjelekből, egyezményes nyomdai jelekből s más tipográfiai aprómotívumokból megszödni valamit, ami poézis színezett, poézis ízű, elvállalva az értelmi és érzelmi mozgást ennek a minimálisnál is szerényebb maradékanyagának az ígértelen és néma világában" írja ekkoriból származó versciklusa elején, melyben a cummingos, tandoris mondatelvezető, szóelvezető költészet továbbinkarnálását próbálja meg a jelvezető poézis megteremtése irányába (21). Mindez az 1/D, 3/I, 4/F, 7/F motívumok bázisa. Ezután az időszak után alighanem elindult az elszűrített élet és elszegényített pszichikum apró, színes, jóleső elemekkel való feltöltődése, majd a folyamat elvállalása nyomán egy igen széles skálájú, normáktól továbbra is független, hobókra, hipsterekre emlékeztető, a beatnikek létmódjának lírai tónusait idéző életvitel alakul ki a szerzőnél. (37) (74) (76) Írásainak szemelvényei is érzékeltetik ezt, az amerikai autóstoppos utazás részletei: „...az őrcsúszkán forró levegőben fölcsúszó vörös porfellegek között a bordósínű Ford egyszer csak lefordult a kontinensen keresztülívelő, tengernyi kamiont és óriásjárművet a hátán hordozó highway-ről és egyenesen a számunkra riasztóan ismeretlen sziklarengető irányába igyekezett. Red Liont, Sterlinget hamarosan magunk mögött hagytuk és már ott jártunk Denvernek, Kerouac és Ginsberg birodalmának, az Amerikát keresztülszáguldozó, földöntúli mámorokban élő, az időmúlással hatalmasan birokra kelő, egyetlen napba is évekre való élményeket belesűrítő hipsterek örök városának a peremkerületeiben...Az angyalarcú hipsterek metropoliszában, akiknek a többségét itt, ezen a vörösülő porral és rőt vörös sziklakkal borított vidéken vitte a sárba, néha alig negyvenévesen, a nagysebességű, nagyintenzitású élet csillapíthatatlan vágya és másodpercről másodpercre irtózatos izzással égő szédülete..." (37), a szindbádi világgal ismerkedő esszéje: „...talán midennél jobban elvegyülni szeretett a világban. Belesimulni bálok forgatagába, falusi

lakodalmak hangulatába, temetési menetek szomorúságába. Orgonazúgásos délutánokon a budai templomokban halkán letérdepelni, s illatos májusi éjszakákon a szerenádozó ifjúsággal együtt énekelni. Vérteljes, későszüri falavelek között hirtelen eltűnni, s ájtatos zárdanövendékek imádságaiban jönni elő, nagysokára, és észrevétlenül...Hol fagyönggyé lett, hol bronzfésűvé fiatal lányok hajában, hol szélhajtotta rózsalevéllé. A lehetetlen színekben pompázó, szent és megfeyjthetetlen élet úgy temette őt magába, akár a keleti hercegeket a kincsekkel rakott, titokzatos Ezeregyéjszaka." (7) Mindez az 1/C, 1/F, 1/G, 1/I, 2/A, 2/I, 3/A, 3/J, 4/F, 5/D, 6/G, 7/D motívumok bázisa. Ez a laza, hobós életmód a későbbiekben egyre „költőibbé”, líraian kiformálttá kezd válni, a hipster állapot környezettől való függetlenségét a külön környezet kidolgozásának, a hiszterállapothoz kapcsolódó álomvilágok valóságossá formálásának igénye követi, amely az emberi kapcsolatok, tevékenységek teljes körét áthatja és hangulatteli, költői élethelyszínek megválogatásával, stílusos szűkebb életterek, lakóterek kialakításával, manuálisan pedig a nosztalgiaák szerint megmunkált ruhadarabok elkészítésével jár együtt. (13) (15) (37) (76) Műalkotássá kezd válni az élet, a pszichikum irritáló esetlegességeitől mentes, a kölcsönös azonosulás és odaadás tisztaságára ügyelő emberi kapcsolatokkal (20)-(21), improvizációtól mentes, megkomponált hétköznapi cselekvésekkel (37), megkomponált garzonlakással, ahol rendezett sávokban sorakoznak menyezettől a padlóig a kézműves szakmák színes kellékei és szerszámai, ahol a legapróbb tárgyakat is artisztikus aura övezi, mint például (az ekkori esszékből idézve) egy őrségi agyagbográ: „...kékeszöld tónusú táj az Őrség...és az ottani kézművesek munkáin is ez a színezet uralkodik el...a táj kínálja a kerámiák kékeszöldjét kiegészítő színeket is. Az Őrség tócsáinak, pocsolyáinak, patakjainak, ereinek peremén sötétzöld, mérgezőld növénybevonat ázik, ez mintha végigcsorogna az agyagedények jó részén és sikamlósságával, nyálkásságával, apróbb növénycsomóival mintha rá is ülepedne az oldalukra. A környék későnyári, hullott gyümölcsseinek érett, erjedő, oszlásnak induló, rothadó színezete szinte ráitatódik az apróbb agyagedények mázára a ragadósság, a ragacsosság érzetét élesztve, szétnyomódott almák, szétlapult szilvák megsűrűsödött illatát, megromlott ízeit idézben...” (15) vagy például egy gyógyborral töltött üveget (Régi patikaborok; Sósópálinkák és sósborok; Gyógyborok, gyógypálinkák vadgyömölcsökből, fák levéből című esszészízetek) (13), vagy akár egy piacról beszerzett parasztcukrász süteményt (Régi parasztcukrászok édességei című esszé: a francia és olasz tájakról induló, a múlt század végén itthon kibontakozó cukrászkultúra szétáramlásának poétikus eredetleírása) (14). Mindez az 1/F, 3/F, 3/H, 4/A, 5/E, 5/F, 6/B, 6/D, 6/E, 6/F motívumok bázisa. A szerző budapesti, filmfőiskolai tanulmányait még áthatják az iménti tevékenységek. Feltételezhetően a filmrendezői szak befejezése után költözik Budapestre, ahol egy, az előzőtől gyökeresen különböző életformát folytat, amely külsőségeiben az akkori nyugatias elitértelmiség életstílusára emlékeztet, tartalmát azonban a humán természetű tevékenységei lezárásával foglalkozó szerző szívós napi munkája jelenti. Filmeket nem forgat, újabb munkákat nem ír, csupán régebbi anyaggyűjtéshez nyúl és eddigi írásait rendező összegző jellegű gyűjteményekbe. (12)-(34) (35) (36) A humán kultúra területeiről a természettudományok tanulmányozása felé kíván elmozdulni, közhasznú gyakorlati munkák végzése érdekében szeretne a reáltudományokban alapozó stúdiumokat folytatni. (B) (37) (36)-(37) Mindez a 4/D, 4/E, 4/F, 6/A, 7/A, 7/C, 7/F, 7/H, 8/B, 8/C, 8/E, 8/I, 8/J, 8/K motívumok bázisa. A szerző további, a szöveg keletkezése utáni sorsáról annyit jegyeznenk meg, hogy 1985-től az Egyesült Államokban, előbb építkezési segédmunkásként, majd építési vállalkozóként alapítványokat és szervezeteket hozott létre, amelyek, más amerikai intézmények munkájához is illeszkedve, az emberi élet abszurdításának Arthur Adamov által gyógyíthatónak nevezett elemein, a társadalmi közegekben jelentkező abszurd jelenségek enyhítésén munkálkodtak (tömegmanipuláció, humanizálatlan jogrend, diszkrimináció, szervezett erőszak,

éhinség, embercsoportok gazdasági kirablása például). (74) (76) *Több mint hat év után tért vissza innen, jelenleg a veszprémi egyetem mérnöki karának nappali tagozatos hallgatója.* (74) (76) **Mindez összefügghet a 7/E, 8/B, 8/E, 8/G, 8/I, 8/J, 8/L motívumokkal.**

A fenti folyamatrekonstrukció alapján megpróbálnánk még közelebb menni a szöveg jelentéséhez. Tevékenységek széles skálája, életvitelek sokféleségének próbálása rajzolódik elő az iménti leírásból. A szerző tudományos és szépirodalmi termékeit is ez a fajta spektrum jellemzi. Külön érdekessége a skálának, hogy egy-egy tudományzak vagy egy-egy szépirodalmi műfaj területén csupán néhány alkotást találunk, és noha ezek az adott terület szakmai ismereteinek és fogásainak elsajátításáról tanúskodnak és rendre új eredményeket hoznak, mégsem szélesül ki egyetlen területen sem a szerzői munka az adott területet részletesen művelő ouvré. A tudományos illetve szépirodalmi művek skálája inkább centrumok felé látszik mozogni. Az Arpeggio című gyűjteményes kötetben, az arpeggio zenei technikájának megfelelően egymás után megszólaló (kettős) húrok (kettős írások) az emberi létezés humanizált, emberi érdekek uralma alá vont részleteiben mélyednek el. Gasztronómián, kézművességen, magatartástörténeten, irodalomtörténeten, és így tovább (ld. (20)) átívelően egészen a zenéig - ám rendre még humanizálatlan, vagy humanizálhatatlannak mutakozó jelenségeket is jeleznek. Az ebből a széles és színes háttérből kifermálódó központi írásban, a kötet messze legterjedelmesebb dolgozatában, a Szemben az abszurditással című tanulmányban aztán az életfilozófia ágában rendszeralkotó munkát kísérel meg a szerző, az emberiség legnagyobb gondolkodóinak és alkotóinak az emberlét humanizálhatatlanságára, abszurdítására, és annak ellenszereire vonatkozó nézeteit elemelve. A filozófia klasszikus területeinek oppozíciós alapozása mintájára (anyag/szellem, megismerhetőség/megismerhetetlenség) választott kulcsfogalmait a humanizált/humanizálatlan (emberi érdekek uralma alá nem vont vagy nem vonható, vagyis abszurd) kifejtése nyomán indítja el rendszerezését, az ember abszurditással szembeni küzdelmei részletezését - és ha most innen visszatekintünk az elemzés alá vont alkotásra, észre kell vennünk, hogy a szerző összes tudományos munkájából is, az azt összegező gyűjteményes kötetből is, **egyedül ennek a műnek a részletei és végkövetkeztetése kerülnek be a szövegbe.** Különös megfigyelésre nyílik lehetőség a szépirodalmi munkákat összegező kötet, a Mikrokozmosz áttekintése kapcsán is. A hagyományos szépirodalmi műfajok szabályait szigorúan megtartó, ám azokat visszafogott, nagy gonddal megformált miniatűr művekben érvényesítő alkotások sorakoznak itt - amelyeket a szerző a rokonműfajok és rokonművészetek eszközeivel tesz csiszoltá, művessé. Miniatűr verseskötetek - amelyek a ceruzarajz, az akvarell, a pasztell, az éremplasztika felé mozdulnak el enyhén, miniatűr novelláskötetek a drámatörédek, tévéjátékok, hulladékkollázsok felé mozdulva, miniatűr regénykötetek a költeményelemzés, a lírai esszé felé mozdulva, miniatűr drámakötetek az ipari televíziózás, a reklámműsorok felé mozdulva (egyiküket kvarcórák kisképernyőin játszatja le a szerző) miniatűr dokumentumkötetek a lírai kisfilm, lírai természetfilm felé mozdulva (itt kitépott lapok tömegének képe jelzi az írások állami cenzurálását), és így tovább (ld. (21)). Ezeknek a létezésünk és társadalmi folyamataink legsúlyosabb kérdéseivel szembenézni próbáló, rendre új és új átvilágításokat, szigorú vizsgálódásokat alkalmazó, a megformálásban is mindig mozgásokat és átalakulásokat érvényesítő írásoknak a háttérből bontakoznak ki a kötet központi darabjai, a terjedelmükben is kitáguló Ópium és Rulett című drámák. Bennük a humánus társadalmi létezéshez is, a létegesz humanizálásához is mindeddig elégtelen erejűnek mutakozó, abszurd sorsú ember mindenestől való átfurmálódásának, egészen újszerű élőlényé váló átalakulásának ősidők óta újra és újra előbukkanó problémakörét vizsgálja meg és írja szinpadra a szerző, újra a civilizáció jelentősebb alkotóinak az

idevonatkozó nézetei nyomán indulva el. Ha most innen visszatekintünk az elemzés alá vont alkotásra, észre kell vennünk, hogy (eltekintve néhány nagyon rövid, stílusával az azonos stílusú szövegrészekhez illesztett verstől) a szerző összes szépirodalmi munkájából is, az azt összegező gyűjteményes kötetből is, **egyedül ezeknek a drámáknak a részletei kerülnek be a szövegbe.** A fenti két kiemelés nem kevesebbre látszik rávilágítani, mint hogy (jelenjék bár meg akármilyen színes és változatos élettevékenységekbe beleoldódva, belerejtve is) az itt feltáruló életszakaszok során a szerző életének mindvégig az abszurdítás volt a mindennél égetőbb alapproblémája. A hiteles, helyes emberi életvezetés kérdéseinek meggyőző megválaszolásához sem a közhasznú, letisztult hagyományokhoz való kötődés, sem az emberi öneljelentéktelenítés próbálása, sem a megszínesedett, laza, hobós élményvilág szelíd mámorja, sem a műalkotásszerűen vitt élet ezoterikuma nem nyújthatott segítséget, mert a szerző mindegyiknél újra és újra az emberi erőfeszítések abszurdításának problémájába ütközött. Évtizedes munkával a történelem legjelentősebb gondolkodóinak a problémára vonatkozó nézeteit végigelemezte és nem egy ponton apróbb, eredeti gondolatokkal gazdagította is ugyan, ám innen sem érkezett igazi segítség. Mivel a humán kultúra területeinek művelésére mindennél inkább az abszurdítás problémaköre ösztönözte a szerzőt, mostmár nincs miért ebben az övezetben maradnia, ugyanakkor az ember valódi arányait és az emberi cselekvéseknek az evolúció által megszabott egészséges arányait sem veheti most már (feltételesen sem) mellőzhetőnek. (31) A küzdelem véget ér, az abszurdítás jelenségeivel immár elmélet nélkül, egyedül a gyakorlati cselekvésben, a cselekvéssel való enyhítés próbálása, szervezetek működtetése révén néz szembe a szerző, személyes sorsát pedig abba az irányba igyekszik vezetni amerre gyermekkorától indulni szeretett volna: az emberi problémák megközelítésében mostmár a reáltudományokra és a munkavégzés praktikus értékére erősen odafigyelő cselekvések irányába.

A forma homogenitása többnyire könnyíti a költemények befogadását, a különleges formai heterogenitás viszont sokszor nehézségeket okozhat a versjelentés érzékelésében, az asszociatív, emlékéramos művek esetében nem egyszer szélsőségeseket is. Ennek a heterogenitásnak az átvilágítása azonban a pontosabb versértés mellett alighanem segítheti magának a versélménynek az elmélyülését is. Munkánk zárásaként ezért ezzel szeretnénk megpróbálkozni. Induljunk ki újra az emlékfolyamatba vitt szerzői pálya jellegzetességeiből. Ennek formakultúráját a tevékenységekhez hasonló sokszínűség jellemzi, az összefoglaló gyűjteményekben többek között a klasszikus magyar nagyesszé továbbvitelének megpróbálása (17) (18), a versjellegű esszé kialakításának kísérlete (16), egy közérthető, zsargonjaitól megfosztott művészettörténeti nyelvezet megalapozásának igyekezete (9), a nálunk akkor még vadonatúj, és különösen körülményes behaviourista tanulmány-nyelv közérthető változatainak keresése (7) (17), az irodalomtörténeti tanulmánystílus átélt írásművészetté való alakítása (5) (10), a mindennapi tárgyak története nevű angolszász diszciplína jellegzetességei meghonosításának törekvése érzékelhető (13) (14). Mintha több, formakultúrájukban teljességgel különböző szerzők munkái volnának e gyűjtemények egyes opuszai: az ellentétes jellegű írások egymás mellé szerkesztése még meg is erősíti ezt az impressziót. Magyarazata ennek alighanem az, hogy a szerző szigorúan ragaszkodik a kötetek skálaszerű szerkezetéhez, közlendői tartalmi hordozójául és formai foglalatául interdiszciplináris skálák érvényesítéséhez. Skálákon keresztül fejezi ki magát különben debreceni tanulmánykötetében (35), több esszéjében (5) (13) (14), műfordítás-gyűjteményében (28)-(29) is. Most elemzett szövegének skálaszerű mozgásai, elsősorban az irányított emlékezés motívumainak részletezésében, alighanem innen nyerik eredetüket. Ám mintha az önkéntelen emlékezés működésében is nyomokat hagyna ez az évtizednyi idő alatt vélhetően ösztönössé vált szemléletmód, nem egy esetben ugyanannak a skálának az épp

oron következő elemére látszik visszakapcsolni az emlékéram, másutt a véletlenszerű, spontán asszociáció spontán skálaképződéseket látszik elindítani. E megfigyelések szakszerű ellenőrzése és értelmezése azonban már sokkal inkább az irodalompszichológia övezetébe tartozik és kívül esik vállalkozásunk körén.